

Verbinden landbouw en natuur

Mariska Harte

Urgentie

- > De biodiversiteit neemt nog steeds af. Consequenties voor ons welzijn en onze voedselproductie worden steeds ernstiger (IPBES). Afname insecten is schrikbarend. Met het huidige natuurbeleid worden de natuurdoelen niet gehaald.
- > PBL concludeert: De impact van de landbouw hierin is groot (70% van Nederland is landbouwgebied), zowel in agrarische als in natuurgebieden.
- > LNV-Visie: De huidige manier van landbouw is onhoudbaar (draagkracht ecosysteem kan continue verhoging van de productie niet meer aan).

LNv visie

- › Verschuiving van steeds lagere kostprijzen naar steeds zuiniger omgaan met grondstoffen, minder verspilling en beter hergebruik van grondstoffen.
- › De manier waarop ons voedsel geproduceerd wordt komt meer in balans met natuurlijke hulpbronnen.
- › Kringlooplandbouw draagt daarmee bij aan de versterking van natuur en biodiversiteit.

Wat willen we bereiken?

- › Landbouw en natuur meer verbonden:
- › Biodiversiteit is integraal onderdeel van landbouw, waardoor drukfactoren van landbouw op natuur sterk verminderd zijn en de waarde van natuur voor voedselproductie zoveel mogelijk wordt benut.
- › Om die waarde te borgen, beschermt en verzorgt landbouw de natuur en neemt biodiversiteit toe.
- › Dit levert ook een duurzame en weerbare landbouw op, minder input van externe grondstoffen (en minder verspilling).

Hoe ziet dat eruit?

> Landbouw past in en bij het landschap

2. Lage/geen impact op de omgeving

- kringlopen sluiten
- geen emissies
- minimale externe inputs

3. Zorg voor specifieke soorten en landschapselementen

1. Functionele agrobiodiversiteit stimuleren

- bodemmaatregelen
- nuttige soorten

- › Bloemrijke akkerranden, houtwallen, keverbanken, oeverranden (bestuivers en natuurlijke plaagbestrijders, verminderen uitspoeling en fijnstof, beschutting voor vee)
- › Kruidenrijk grasland
- › Niet ploegen/scheuren van grasland, lichtere machines, jaarrond gewassen
- › Stroken- of pixelteelt
- › Erfinrichting als landschapselement
- › Agroforestry

Waar staan we met Verbinden Landbouw en Natuur

- › Draagvlak en (keten)samenwerking
- › Kennis, innovatie en onderwijs
- › Gebiedsgerichte aanpak
- › Waarderingsstelsel tbv verdienmodellen
- › Stimulerend beleid, wet- en regelgeving
- › Monitoring en doelformulering (doen-leren-beter doen)

Gebiedsgericht

- > Via pilots als GLB, SBB, IBP-VP, Regiodeals, Experimenteergebieden
- > Samenwerking met allianties als Deltaplan Biodiversiteitsherstel, Alliantie Verduurzaming Voedsel, etc etc
- > Provincies werken aan veenplannen, gebiedsplannen ikv stikstof
- > Onderzoeksprogramma's (Deltalabs, LIFE IP)
- > Ontsluiting van kennis en mogelijkheden veelal via provincies

Congruent beleid

- > Herbezinning mestbeleid
- > Aanpassing pachtbeleid
- > Bodemprogramma
- > Visie verduurzaming gewasbescherming
- > Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Kennis, onderzoek en onderwijs

- > Kennisprogramma's als Kennis op Maat, TKI, ...
- > Green deal Natuurinclusieve landbouw in Groen onderwijs
- > Boerderij van de Toekomst

- > Mogelijkheden kennis op te halen of om onderzoek aan of ontwikkeling van technieken, aanpakken, kennisvergroting en -uitwisseling deels gefinancierd te krijgen. Veelal via websites

Relevante ontwikkelingen 1

- › Klimaatopgave veenweiden
Reductie CO₂, veelal via hoger waterpeil. Provincies maken veenplannen waarin vaak aandacht voor extensivering en natuurinclusieve landbouw en/of natte natuur.
Aandacht voor gebiedsprocessen

Relevante ontwikkelingen 2

> Stikstofopgave

Korte termijn bronmaatregelen
Opkoopregeling, veevoer,
versneld natuurherstel etc

Lange termijn maatregelen:
ruimtelijke omvorming naar
natuurinclusief (alle sectoren) en
natuurherstel via Programma
Natuur, in lijn met NOVI en
strategie landelijk gebied. Hier
wordt nog beleid op
geconcretiseerd.

In nauwe samenwerking met
provincies

Relevante ontwikkelingen: Lange termijn maatregelen stikstof

- Omvormen natuurinclusief: omschakelfonds, kennisvouchers, innovatiefonds stalsystemen. NB ook natuurinclusief bouwen
- Zonering met kerngebieden en bufferzones. Gebiedsgerichte aanpak, regie bij provincies
- Programma Natuur in oprichting: versnelde realisatie NNN, vergroten biodiversiteit daarbuiten, versterken verbindingen en daarmee robuustheid natuur

Regelingen vanuit LNV (niet uitputtend)

- › Huidig GLB en in 2023 NSP met regelingen voor ecosysteemdiensten als kruidenrijk grasland, akkerranden, gezonde bodem, landschapselementen etc.
- › 2020 regeling Landschapselementen (aanleg)
- › Regeling NP'en
- › Kennis Op Maat en TKI

www.duurzaamdoor.nl

> **OVERHEDEN**

- > • Visie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' op de toekomst van de landbouw van het ministerie van LNV (september 2018)
- > • Regiodeal natuurinclusieve landbouw van de drie noordelijke provincies (juli 2018)
- > • Programma Duurzame landbouw provincie Groningen 2017-2020
- > • Ambitie van de provincie Friesland landbouw in Friesland in 2025 natuurinclusief (beleidsbrief 'Naar een duurzame landbouw' van het College van GS, 2017)
- > • De provincie Utrecht heeft een provinciale landbouwvisie opgesteld (juli 2018) waarin natuurinclusieve landbouw centraal staat.
- > • Programma Natuurinclusieve landbouw provincie Noord-Holland. € 750.000,- beschikbaar voor ondersteuning van de overgang naar een natuurinclusieve landbouw (mei 2018)
- > • De provincie Gelderland heeft een subsidieregeling 'Openstellingsbesluit natuurinclusieve landbouw 2018' vastgesteld met een totaalbedrag van € 600.000,-
- > • De provincie Noord-Brabant heeft subsidieregeling voor boeren voor opstellen businessplan natuurinclusieve landbouw. Daarnaast biedt de provincie financiële ondersteuning voor het ontwikkelen van 5 natuurinclusieve bedrijven tot voorbeeldbedrijf

Kaatsch voor NPS!

- Gebiedsgerichte aanpak, omvorming bufferzones rond N2000, koppelen landbouwtransitie met natuur- en landschapsversterking.
- Aansluiten bij overheidssamenwerkingen als regiodeals (vb Schiermonnikoog), IBP Vitaal Platteland (Van Gogh NP)

Mogelijke partners?

- > Provincies, gemeenten, waterschappen (IBP VP – werkplaats voor gebiedsprocessen)
- > Deltaplan
Biodiversiteitsherstel
- > Netwerken uit regiodeals
- > ONS landschap - BZK

- > Vele praktijkvoorbeelden!
Zie bv www.groenkennisnet.nl
www.landbouwmetsnatuur.nl

Yes, we can!

The screenshot shows a web browser window displaying the website 'Landbouw met natuur'. The browser's address bar shows the URL 'https://www.landbouwmetsnatuur.nl/kaart/'. The website's navigation menu includes 'Home', 'Natuurinclusieve landbouw', 'Agroforestry', 'Initiatievenkaart', and 'Contact'. A sidebar on the left contains a filter 'Filter op provincie' and a list of locations: 'Pluktuin van Geesje', 'Akkerbouwbedrijf Otte-Burgers', 'Hanne Hoeve', 'Notengaard Bisschop', 'Boerendiekhuis', and 'De Dennehoeve'. The main content area is a map of the Netherlands with various locations marked with icons. The Windows taskbar at the bottom shows the time as 17:36 on 3-7-2020.